

Efter finanskrisen: Marknadsekonomins renässans eller ...?

Av Simon Hedlin Larsson

Innebär den senaste finanskrisen den fria marknadens död? ”Laissez-faire är slut,” sa Frankrikes president Nicolas Sarkozy efter att Lehman Brothers hade gått i konkurs.¹ Den brittiske författaren och historikern Eric Hobsbawm skrev i april förra året att ”kapitalismen är bankrutt”.²

De flesta vet ungefär vad som har hänt sedan hösten 2008 då finanskrisen bröt ut. Världen gick in i en lågkonjunktur, och i flera länder ingrep staten i ekonomin och gick i borgen för krisande banker. Stora stimulanspaket sattes in för att hålla efterfrågan och konsumtionen uppe. Vad som orsakade krisen och vem som bär den största skulden är emellertid inte lika klart, och det skulle vara mycket förvånande om världens forskare och tyckare någon gång enades om en gemensam syndabock. Likaså går åsikterna isär – och förmodligen ännu mer – när det kommer till finanskrisens konsekvenser för framtiden. Vad händer nu? Leder krisen till marknadsekonomins undergång? Kommer frihandeln att regleras bort till förmån för ett protektionistiskt system med Tobinskatte, kapitalkontroller och ännu fler handelshinder?

Ed Crooks på *Financial Times* skrev under senhösten 2008 att John Maynard Keynes var namnet på allas läppar.³ Keynesianismen⁴ står i bjärt kontrast till marknadsliberala idéer som förespråkats av bland andra Friedrich Hayek och Milton Friedman.⁵ Att många dammat av sina gamla ex av *The General Theory of Employment, Interest and Money* skulle därför kunna tolkas som en växande skepticism mot det kapitalistiska system som fick allt större inflytande under decenniet före krisen. Flera, däribland den amerikanska centralbankens före detta ordförande Alan Greenspan, vill ha hårdare kapitalregleringar, vilket förespråkarna menar skulle hindra framtida problem.⁶ Greenspan säger i sitt vittnesmål inför Financial Crisis Inquiry Commission att det behövs regler som slår in automatiskt ”utan att vara beroende av en ofullständig mänsklig regulators möjlighet att förutspå en kommande kris”.⁷ Högre nivåer av riskbaserat kapital och likviditet för banker, samt striktare regler för internationella finansprodukter, menar Greenspan är de åtgärder som bör prioriteras högst.

Greenspans hållning påminner till viss del om Washingtondeklarationen som utfärdades då G20:s ledare samlades efter finanskrisens utbrott. Gemensamt uttalade de sig om att ”vi måste skapa underlag för reformer för att hjälpa till att försäkra att en global kris, såsom denna, inte händer igen”.⁸ En av åtgärderna som tas upp i deklarationen är att skapa en slags övervakningsapparater (så kallade ”supervisory colleges”) vars syfte skulle vara att upptäcka riskfyllda investeringar och andra problem som kan leda till nya bubblor och kriser.⁹

¹ ”Laissez-faire is finished.” Citat hämtat från Vucheva 2008.

² ”.../ capitalism is bankrupt.” Citat hämtat från Hobsbawm 2009.

³ Crooks 2008.

⁴ Som ideologi baserat på Keynes ideologiska arv, oavsett hans egna idéer och intentioner. Jämför med marxism och Marx ideologiska arv.

⁵ Teslik 2008.

⁶ McKinnon and Smith 2010.

⁷ ”.../ without relying on the ability of a fallible human regulator to predict a coming crisis.” Citat hämtat från Greenspan 2010.

⁸ ”.../ we must lay the foundation for reform to help to ensure that a global crisis, such as this one, does not happen again.” Citat hämtat från G-20 2008.

⁹ *The Associated Press* 2008.

Diskussionen om hur man bäst förhindrar framtida kriser har fått stort utrymme och mycket uppmärksamhet i media.¹⁰ Det är på sitt sätt förvånande. I själva verket är frågan om att försäkra att en global kris inte händer igen en icke-fråga. Finanskriser är lika gamla som de monetära systemen. Försöken att förhindra framtida kriser likaså. Och inte en enda gång har vi lyckats. När ekonomer efter den senaste krisen beskylls för att inte ha lärt sig av historien¹¹ är det enda vi kan och bör lära oss av historien att finanskriser alltid har existerat och – med största sannolikhet – alltid kommer att existera.¹²

Trots att finanskriser är komplexa ting har de gemensamma nämnare. Ibland handlar kriserna om extrema förändringar i växelkurser eller prisökningsnivåer, men oftast handlar de i praktiken om att det aggregerade förtroendet för resultatet av tidigare fattade beslut faller. Ett exempel är att många köper aktier i samma bransch, men plötsligt faller människors förtroende och alla försöker sälja samtidigt. Krisen är då ett faktum.

Vad som åstadkommer stora förändringar i förtroende är svårt att förutse och att mäta. Psykologi spelar en avgörande roll. Likartade socialpsykologiska element som gör att många köper en iPhone samtidigt har också en betydelse för att människor investerar i subprimelån samtidigt. I båda fallen blir det en trend, och om den är tillräckligt stark blir det en boom. En persons förtroende för en investering – oavsett om det gäller en iPhone eller ett högrisklån – bygger på vad andra gör. Människan är ett gruppdjur. Vi observerar andra människors ageranden och anpassar vårt beteende till stor del därefter. Nätverkseffekter skapar det som vi kallar trender som gör att människor agerar likartat under en kort tidsperiod. Och om man då vänder på resonemanget; när tillräckligt många människor samtidigt tappar förtroendet, börjar sälja, slutar konsumera och tvekar på att investera, då kommer den ekonomiska krisen.¹³

Varför förtroendet faller kan man som sagt diskutera. En del har velat peka ut girighet som en av huvudorsakerna till den senaste finanskrisen. Det lär dock ligga lite sanning i det påståendet. Om man definierar girighet som att agera i sitt självintresse, och se till sitt eget bästa framför andras bästa, kan man konstatera att människor alltid har varit giriga. Och som David R. Henderson på Hooverinstitutionen vid Stanford University skriver kan en konstant – vilket han anser att girighet är – aldrig vara huvudförklaringen till så dramatiska förändringar som sker vid en finanskris.¹⁴

Som tidigare noterat kommer de flesta finanskrisers grava konsekvenser främst av den minskade aggregerade efterfrågan, som i sin tur leder till strypt produktion och färre investeringar. Ett av de enklaste sätten, i teorin, att stoppa finanskriser är således att alla världens regeringar garanterar att stora finansiella institutioner och företag inte ska kunna gå i konkurs. Man skulle kunna föreställa sig detta i form av ett gigantiskt IMF som alltid är berett att låna ut pengar till mycket låga krav.¹⁵ Genom att banker aldrig skulle gå bankrutt behöver sparare och investerare inte oroa sig över sina tillgångar. Förtroendet för ekonomin hos människor skulle förmodligen vara på topp, och dramatiska förändringar i efterfrågan utebli.

¹⁰ Men även i litteraturen. Exempel på litteratur som vill försöka förhindra framtida kriser är Cooper 2008.

¹¹ James 2009.

¹² Argumenterar för samma linje gör bland andra Ferguson 2008, Reinhart och Rogoff 2009, James 2009 och Cameron och Neil 2003.

¹³ Shiller berör detta tema mer ingående i 2008.

¹⁴ Henderson 2008.

¹⁵ Reinhart och Rogoff lyfter detta exempel i 2009: xlii.

Men detta vore knappast önskvärt. Att företag som säljer produkter som ingen vill köpa till följd av detta minskar sin produktion förefaller naturligt såväl som positivt. Om detta leder till att företaget i fråga går i konkurs är det ett dystert besked för ägare och anställda, men motsatsen vore inte att föredra. Om staten skulle förhindra konkurser och nedgångar i efterfrågan skulle icke-lönsamma verksamheter få fortsätta.¹⁶ Dessutom skulle företag kunna missköta sig hur som helst. Ett enskilt företag skulle kunna låna maximalt med pengar och investera alltihop i vad som helst – någon annan kommer ändå att rädda en oavsett vad som händer.

Detta leder vidare in på ett av de stora problemen i den senaste finanskrisen, nämligen fenomenet kallat ”too big to fail”.¹⁷ Konceptet ”too big to fail” har benämnts aktörer – oftast finansiella institutioner – som av staten har ansetts vara för stora och viktiga för att tillåtas gå i konkurs. Det som är problematiskt är att de institutioner som staten har gått i borgen för i praktiken har kunnat ta exakt hur stora risker som helst.¹⁸ Humant tycker en del, men vad sänder det egentligen för signaler till dagens finansiella institutioner inför framtiden? Om världens regeringar inte slutar att i praktiken garantera banker, företag och fonder deras fortlevnad är risken stor att något lands regering tillslut inte har råd att gå i borgen. Då går förmodligen staten i det landet i konkurs och då kommer företag att gå under i alla fall. Finanskriser slår hårt mot många människor och får förödande konsekvenser, men att försöka förhindra finanskriser helt är i praktiken varken möjligt eller önskvärt.

Syndabockar och ansvariga för den senaste krisen har av många politiker hävdats vara giriga bankdirektörer. Media och politiker i väst verkar i viss utsträckning ha enats om att skapa en stormande debatt kring så kallade direktörsbonusar – i själva verket prestationsbaserad ersättning. Men även om man minskar eller förbjuder den rörliga ersättningen för världens bankdirektörer skulle detta endast ha mycket marginell betydelse i att fördröja, än mindre i att förhindra, nästa finanskris. Vill man minska oansvarigt risktagande är detta för övrigt en dålig metod. Mindre rörliga ersättningar leder till högre fasta löner, vilket underlättar för högt uppsatta personer att ta större risker eftersom att de själva blir mindre påverkade av om risktagandet leder till goda eller dåliga resultat.

Vad världen kan lära sig av den senaste finanskrisen har således lite att göra med ersättningen till de finansiella institutionernas ledningar. Vad bankerna kan lära oss handlar istället om att det i framtiden inte bör finnas något som anses vara ”too big to fail”.¹⁹ Ett mycket viktigt problem att lösa är hur man framöver ska undvika att hamna i en situation där man först privatiserar vinster för att sedan socialisera förluster. Det har funnits orimligheter gällande banker och andra finansiella institutioner under denna kris som det finns anledning att uppröras över. Men dessa har inte gällt hur högt upp företagen har pressat lönerna i syfte att attrahera kompetent personal, utan i att investerare har kunnat ta risker på andras bekostnad, i de fall man har representerat en (för) stor institution. Man har kunnat ta en risk utan att egentligen ta den, eftersom det i slutändan ändå blev skattebetalarna som fick betala notan.

Trots att man inte kan eller bör förhindra finanskriser finns det dock mycket man göra för att världens ekonomiska system ska fungera bättre. Några förslag som tagits upp av akademiker såväl som tyckare är: högre transparens och insyn i statliga och privata finanser, att låta

¹⁶ Easton citerar Nicole Gelinas i 2010 på följande vis: ”Bad companies ... must be allowed to fail so that their bad ideas can have a chance of dying with them.”

¹⁷ Som också är namnet på en insiktsfull bok om fenomenet såväl som den senaste krisen; se Sorkin 2009.

¹⁸ Även om de kanske inte kände till detta vid tillfället då riskerna togs.

¹⁹ Denna tes drivs också av till exempel historieprofessorn Niall Ferguson; se 2009.

centralbanker styras utifrån andra principer än enbart inflationsmål, och att (åter)införa kapitalkontroller.²⁰ Dock är det viktigt att komma ihåg att alla förslag på åtgärder som florerar i debatten bara kommer – i bästa fall – att förbättra systemet; de skyddar oss inte från framtida finanskriser.

Och vad innebär då denna slutsats för framtidens världsekonomiska system? Historien säger att finanskriser alltid har funnits, och mycket tyder på att de alltid kommer att finnas. Vilken betydelse har detta för marknadsekonomins vara eller icke vara? Två noteringar är viktiga. Den första är att mycket talar för att statlig inblandning i ekonomin blåste upp både subprimebubblan²¹ såväl som den internationella skuldbubblan.²² Man bör därför vara försiktig med att skylla den senaste finanskrisen på den fria marknaden och bristen på politiska åtgärder. Det andra viktiga konstaterandet är att eftersom finanskriser tycks vara ett evigt fenomen finns det i praktiken ingenting som talar för att en hårdare reglering av marknadsekonomin skulle förhindra framtida kriser.

Ingen av punkterna vänder sig emot ett ekonomiskt system präglad av kapitalism. Tvärtom pekar den första punkten snarare på att marknaden i dagsläget kanske inte är tillräckligt fri från politiska interventioner. Ur akademisk synvinkel finns det följaktligen få skäl till att tro att den senaste krisen skulle implicera ”marknadsekonomins död”.²³ Det största hotet mot världskapitalismen kommer istället från politiskt håll. Och skepticismen mot den fria marknaden ser framförallt ut att komma från väst – i synnerhet om man ser till retoriken.

I västvärlden brukar man vara stolt över att ha skapat demokratin. Frihet och tolerans hyllas som nordamerikanska och europeiska värderingar. Lika stolt verkar man emellertid inte vara över att ha skapat vad som bör kunna sägas vara den ekonomiska motsvarigheten, marknadsekonomin. Så låter det i alla fall inte på politikerna. Förutom den i inledningen citerade Nicolas Sarkozy har även Storbritanniens premiärminister Gordon Brown uttalat sig kritiskt mot frihandel. Hösten 2007 krävde Brown ”brittiska jobb för brittiska arbetare”.²⁴ Den svenske statsministern Fredrik Reinfeldt sa inför julen år 2008: ”Om ni öppnar julklappen och det står ’made in China’ – då har ni inte gjort mycket för att säkra jobben i Sverige”.²⁵ Och USA:s president Barack Obama skrev utan protester under ett gigantiskt stimulanspaket innehållandes särskilda uppmaningar att köpa inhemskt, så kallade ”Buy American provisions”.²⁶

The Economist rapporterade i mars förra året att ett flertal länder – däribland just Frankrike, Storbritannien, Sverige och USA – har direkt eller indirekt subventionerat de inhemska bilindustrierna.²⁷ I samband med detta räknade Världsbanken ut att de då föreslagna subventionerna för världens bilindustrier totalt uppgick till ett värde av 48 miljarder dollar, varav runt 90 procent i världens rikaste länder.²⁸

²⁰ Det sistnämnda lyfts bland annat i ett färskt working paper av IMF; se Ostry et al 2010.

²¹ Se exempelvis DiMartino och Duca 2007, Wallison 2008, McKinley 1994 och Pym och Kochan 2008.

²² Se exempelvis Wolf 2008, *The Economist* 2009a och Krugman 2009.

²³ Tidningen *The Times* menar nyanserat på att krisen visat marknadsekonomins mörka sidor, men att kapitalismen ändå är det överlägset bästa systemet när det gäller att skapa välstånd och möjligheter; se 2008.

²⁴ ”British jobs for British workers.” Citat hämtat från Parkinson 2007.

²⁵ Buskas 2008.

²⁶ Faola och Montgomery 2009.

²⁷ 2009b.

²⁸ *ibid.*

Sedan finanskrisens utbrott tycks världens demokratiska och rika länder ha haft svårt att stå upp för en friare global marknad. Världsbanken har visat på att under loppet av fyra månader – mellan november 2008 och mars 2009 – vidtog 17 av G20-länderna åtgärder för att öka den ekonomiska protektionismen och begränsa den internationella handeln.²⁹

Det är dock samtidigt viktigt att påpeka att även länder utanför västvärlden har blivit mer protektionistiska sedan krisen. Exempelvis har Ryssland höjt tariffer på bilar och Indien på stål samtidigt som Kina har stoppat import av italienskt brännvin.³⁰ Om man emellertid blickar tillbaka på perioden före krisen såg det annorlunda ut. Razeen Sally, expert i handelspolitik på tankesmedjan ECIPE, skriver att Kina, under de senaste tjugo åren fram tills krisen, minskat sina medeltariffer från ungefär 65 procent till runt 10 procent.³¹

Bland de mest spännande internationella politiska frågorna att följa efter den senaste finanskrisen är vem som tar kommandot i att försöka leda världen mot ökad frihandel och minskad protektionism. Eftersom mycket pekar på att statlig inblandning i ekonomin bär det största ansvaret för den senaste krisen, och inga regleringar kan stoppa framtida kriser, bör kapitalismen med tiden kunna få en renässans. Och om så sker är det värt att notera i detta avseende att Heritage Foundations 2010 Index of Economic Freedom toppas av Hong Kong och Singapore.³² Om detta ger en fingervisning om vem som kan tänkas ta initiativet i att föra kapitalismen tillbaka på världssagendan får tiden utvisa, men det är likväl en intressant observation.

Frågan om världsekonomins framtid är särskilt viktig med tanke på den globala maktförskjutning som nu sker. Ett ekonomiskt tyngt USA³³ och ett EU som framstår som mycket beroende av ett starkt Tyskland tappar ekonomisk makt globalt, framförallt till BRIC-länderna.³⁴

En av medgrundarna till den brittiska tankesmedjan Demos, Martin Jacques, skriver i sin senaste bok om att det kommer utvecklas ett helt nytt världsekonomiskt system när – vilket han menar kommer ske inom decennier – Kina kommer ikapp och går om USA.³⁵ Även om Kina, som Yasheng Huang vid Massachusetts Institute of Technology har skrivit om, är i behov av omfattande institutionella reformer³⁶ är det ändå mycket som talar för att landet har en fortsatt stark ekonomisk utveckling att vänta. Kina blev nyligen världens största exportör, och landet är även den största marknaden för snabbt ekonomiskt växande stater i Asien.³⁷

Kopplat till det kinesiska miraklet finns i frågan om vilket land som kan tänkas försöka leda en global renässans av marknadsekonomin en obekvämt sanning. Till skillnad från västvärldens demokratier behöver Kina i egenskap av diktatur inte ta lika stor hänsyn till hur populära eller impopulära politiska reformer är bland befolkningen. För den kinesiska regimen är inte den folkliga förankringen lika viktig som i Europa och Nordamerika. Som Michael Person påpekade i en ledare i *Washington Post* är USA:s protektionistiska åtgärder

²⁹ *The Economist* 2009c.

³⁰ *ibid.*

³¹ Sally 2008.

³² Heritage Foundation 2010.

³³ År 2007 uppgick USA:s bytesbalansunderskott till motsvarande biljoner kronor enligt *The Economist* 2009d: 36.

³⁴ Brasilien, Ryssland, Indien och Kina.

³⁵ Jacques 2009.

³⁶ Huang 2008.

³⁷ *The Economist* 2010.

”politiskt förståeliga -- och ekonomiskt vansinniga”.³⁸ Både Barack Obama och Fredrik Reinfeldt kan säkerligen vara vänligt inställda till frihandel personligen, men av politiska skäl tvingas de att agera protektionistiskt. Den kinesiska regimen kan, åtminstone teoretiskt, gå längre i att implementera impopulära reformer som väntas ge långsiktigt positiva effekter, exempelvis sänka importtariffer för att främja handel.

Demokrati och marknadsekonomi brukar sägas gå hand i hand. Demokratiska länder har generellt sett varit mer vänligt inställda till privata näringsverksamheter, samtidigt som kapitalism, och ofta medföljande ekonomisk tillväxt, har spelat en avgörande roll för att utveckla och bibehålla politiska system byggda på folklig representation.³⁹ Men nu är det således möjligt att det blir diktaturen Kina som tar kommandot för att minska handelshinder och öppna upp sin marknad mer mot resten av världen.

Den senaste finanskrisen har fått många att tala om kapitalismens död. Som dock har konstaterats är det främst två saker som talar mot detta. Dels att krisen till stor del har orsakats av statliga interventioner i ekonomin, och dels att ekonomiska kriser alltid har funnits. Det sistnämnda innebär att det inte lär vara vare sig önskvärt eller ens möjligt att försöka stoppa finanskriser – oavsett hur hårt man reglerar marknaden eller hur ofta man än går i borgen för finansiella institutioner. I bästa fall leder de politiska åtgärderna som följer krisen bara till att man förbättrar det nuvarande systemet.

Det finns därför anledning att tro och hoppas på en framtida återkomst för marknadsekonomin; att världens länder återigen börjar främja frihandel istället för att, som man dessvärre har gjort sedan krisens utbrott, införa protektionistiska åtgärder. Det största hotet mot världskapitalismen kommer inte från akademiskt utan från politiskt håll, och det tycks vara västvärlden som utgör den större delen av detta hot. I strävan efter politisk tillfredsställelse har populistisk retorik och politik gått före kunskap och sunt förnuft. Isolationism har prioriterats framför globalisering, och världens rikaste länder har präglats av åtgärder för begränsad internationell handel.

Vilket land som först tar initiativ för att på nytt försöka utveckla och sprida kapitalismen globalt återstår att se. Kanske blir det Kina. Och visst vore det väl på sätt och vis nog ironiskt om världens största diktatur stod för marknadsekonominns renässans?

³⁸ “/.../politically understandable -- and economically insane.” Citat hämtat från Gerson 2009.

³⁹ För exempel på det senare, se Collier 2007.

Litteraturförteckning

Akademiska tidskrifter

- DiMartino, D. and Duca, J.V. (2007), 'The Rise and Fall of Subprime Mortgages', *Economic Letter—Insights from the Federal Reserve Bank of Dallas* Vol. 2, No. 11.
- McKinley, V. (1994), 'Community Reinvestment Act: Ensuring Credit Adequacy or Enforcing Credit Allocation?', *Regulation*, 17 (4).

Böcker

- Cameron, R. and Neal, L. (2003), *A Concise Economic History of the World* (Oxford University Press: Oxford).
- Collier, P. (2007), *The Bottom Billion: Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It* (Oxford University Press: Oxford).
- Cooper, G. (2008), *The Origin of Financial Crises* (Harriman House: Petersfield).
- Ferguson, N. (2008), *The Ascent of Money* (Penguin Group: London).
- Huang, Y. (2008), *Capitalism with Chinese Characteristics: Entrepreneurship and the State* (Cambridge University Press: Cambridge).
- Jacques, M. (2009), *When China Rules the World: The End of the Western World and the Birth of a New Global Order* (Penguin Group: London).
- James, H. (2009), *The Creation and Destruction of Value: The Globalization Cycle* (President and Fellows of Harvard College: Massachusetts).
- Pym, H. och Kochan, N. (2008), *What Happened? And Other Questions Everyone is Asking About the Credit Crunch* (Old Street Publishing: London).
- Reinhart, C. M. och Rogoff, K. S. (2009), *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly* (Princeton University Press: New Jersey).
- Sally, R. (2008), *Trade Policy, New Century: The WTO, FTAs and Asia Rising*.
- Shiller, R. J. (2008), *The Subprime Solution: How Today's Global Financial Crisis Happened, and What to Do about It* (Princeton University Press: New Jersey).
- Sorkin, A. R. (2009), *Too Big to Fail: The Inside Story of How Wall Street and Washington Fought to Save the Financial System---and Themselves* (Viking Adult: New York).
- The Economist* (2009d), *Pocket World in Figures 2010 Edition* (Profile Books: London).
- Wolf, M. (2008), *Fixing Global Finance* (Yale University Press: New Haven).

Deklarationer

G20 (2008), 'Washington Declaration', G20 15/11-08

Tillgänglig via:

<http://www.pittsburghsummit.gov/resources/125136.htm> [hämtad 8 april 2010].

Tal och förhör

Greenspan (2010), 'Testimony of Alan Greenspan', FCIC 07/04-10

Tillgänglig via:

<http://fcic.gov/hearings/pdfs/2010-0407-Greenspan.pdf> [hämtad 8 april 2010].

Internet

Buskas, E. (2008), 'Ordern: Köp svenskt i jul', *Aftonbladet* 06/12-08

Tillgänglig via:

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article3933033.ab> [hämtad 8 april 2010].

Crooks, E. (2008), 'Man in the News: John Maynard Keynes', *Financial Times* 17/10-08

Tillgänglig via:

<http://www.ft.com/cms/s/0/a754a046-9c79-11dd-a42e-000077b07658.html> [hämtad 8 april 2010].

Easton, N. (2010), 'Making America love free markets again', *Fortune* 01/04-10

Tillgänglig via:

http://money.cnn.com/2010/03/31/news/economy/gop_markets_America.fortune/ [hämtad 10 april 2010].

Faiola, A. och Montgomery L. (2009), 'Trade Wars Brewing In Economic Malaise', *Washington Post* 15/05-09

Tillgänglig via:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/05/14/AR2009051404241.html> [hämtad 10 april 2010].

Ferguson, N. (2009), 'Wall Street's New Gilded Age', *Newsweek* 11/09-09

Tillgänglig via:

<http://www.newsweek.com/id/215178/page/1> [hämtad 10 april 2010].

Gerson, M. (2009), 'A Humane Trade Reform', *Washington Post* 24/07-09

Tillgänglig via:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/07/23/AR2009072302631.html> [hämtad 10 april 2010].

Henderson, D. R. (2008), 'Financial Crisis Caused by Government Regulation?', *Islam Online* 18/10-08

Tillgänglig via:

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?c=Article_C&pagename=Zone-English-Muslim_Affairs%2FMAELayout&cid=1224089072661 [hämtad 8 april 2010].

Heritage Foundation (2010), '2010 Index of Economic Freedom'

Tillgänglig via:

<http://www.heritage.org/index/Ranking.aspx> [hämtad 8 april 2010].

Hosbawm, E. (2009), 'Socialism has failed. Now capitalism is bankrupt. So what comes next?', *The Guardian* 10/04-09

Tillgänglig via:

<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/apr/10/financial-crisis-capitalism-socialism-alternatives> [hämtad 7 april 2010].

McKinnon, J. D. and Smith, R. (2010), 'Greenspan Grilled Over Role in Financial Crisis' 08/04-10

Tillgänglig via:

<http://online.wsj.com/article/SB10001424052702303720604575169650914317956.html>

[hämtad 8 april 2010].

Parkinson, J. (2007), 'What does "British jobs" pledge mean?' *BBC News* 16/11-07

Tillgänglig via:

http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk_politics/7097837.stm [hämtad 8 april 2010].

Teslik, H. L. (2008), 'Capitalism in Crisis', *Council on Foreign Relations* 27/10-08

Tillgänglig via:

<http://www.cfr.org/publication/17591/> [hämtad 8 april 2010].

The Associated Press (2008), 'Leaders seek to prevent future economic crisis', *Oregon Live* 29/11-08

Tillgänglig via:

http://www.oregonlive.com/politics/index.ssf/2008/11/leaders_seek_to_prevent_future.html

[hämtad 8 april 2010].

The Economist (2009b), 'Globalisation and trade: The nuts and bolts come apart', *The Economist* 26/03-09

Tillgänglig via:

http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=E1_TPPGNDNS [hämtad 9 april 2010].

The Economist (2009c), 'The G20 summit: London calling', *The Economist* 26/03-09

Tillgänglig via:

http://www.economist.com/opinion/displaystory.cfm?story_id=E1_TPPGNRSJ [hämtad 9 april 2010].

The Economist (2010), 'The trillion-dollar club', *The Economist* 15/04-10

Tillgänglig via:

http://www.economist.com/world/international/displaystory.cfm?story_id=15912964 [hämtad 15/04-10].

The Economist (2009d), 'The value of history', *The Economist* 03/09-09

Tillgänglig via:

http://www.economist.com/culture/displaystory.cfm?story_id=14361792 [hämtad 9 april 2010].

The Times (2008), 'Has capitalism failed?', *The Times* 14/10-08

Tillgänglig via:

http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/leading_article/article4938196.ece [hämtad 15 april 2010].

Vucheva, E. (2008), "'Laissez-faire" capitalism is finished, says France', *EUobserver* 26/09-08

Tillgänglig via:

<http://euobserver.com/9/26814> [hämtad 8 april 2010].

Tidningar

Krugman, P. (2009), 'Revenge of the Glut', *New York Times* 02/03-09: pp. A23
The Economist (2009a), 'Don't forget the benefits', *The Economist* 23/01-09: pp. 77

Working papers

Ostry, J. D. et al (2010), 'Capital Inflows: The Role of Controls', IMF Staff Position Note 19/02-10 (SPN/10/04)

Wallison, P. (2008), 'Cause and Effect: Government Policies and the Financial Crisis',
American Enterprise Institute

Tillgänglig via:

<http://www.aei.org/outlook/29015> [hämtad 8 april 2010].